

Gaswinning en aardbevingen

Programma Ten Boer

Concept

Ten Boer, 2014

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Winningsplan2013 Groningenveld	3
2.1	Ministerie van Economische Zaken	3
2.2	Nederlandse aardolie maatschappij (NAM)	4
2.3	Vertrouwen op herstel, herstel op vertrouwen	5
3	Wat doet de Gemeente	8
3.1	Winningsplan Groningenveld	8
3.2	Communicatie	8
3.3	Preparatie	8
3.4	Aardbevingsbestendige bouw	8
3.5	Leefbaarheidsprogramma	9
4	Samenvatting	10

Bijlage 1; stand van zaken

Bijlage 2; organogrammen

1 Inleiding

Al lang is duidelijk dat de gemeente Ten Boer de nadelige effecten van de gaswinning uit het Groningenveld voelt. Na het sluiten van het akkoord Herstel op vertrouwen en vertrouwen op herstel zijn er veel stappen ondernomen via de dialoogtafel. Naast de ontwikkelingen die via de dialoogtafel zijn beslag krijgen heeft de gemeente Ten Boer ook nog haar eigen verantwoordelijkheden en bijdragen om te komen tot herstel van vertrouwen. In dit programma worden de ontwikkelingen geschetst en de rol die de gemeente zelf heeft.

2 Winningsplan 2013 Groningenveld

2.1 Ministerie van Economische Zaken

Het gebruik van de diepe ondergrond is gereguleerd in de Mijnbouwwet. Voor gaswinning is een vergunning nodig die het ministerie van EZ op basis van een winningsplan moet afgeven. Het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) toetst vervolgens de plannen plan inhoudelijk aan de hand van de regels uit de Mijnbouwwet.

Op 27 januari heeft het ministerie het ontwerpbesluit winningsplan Groningenveld 2013 dat door de NAM is ingediend bekend gemaakt. Het betreft hierbij een aanpassing op het reeds bestaande winningsplan 2007. Uit het ontwerpbesluit blijkt dat de minister op onderdelen afwijkt van het advies van SodM. Het SodM heeft met name kritiek op diverse technische berekeningen en het beoordelen en beoordelingskader van het veiligheidsrisico.

Door het ministerie zijn de volgende toezeggingen bij het ontwerpbesluit gedaan

- Nam moet met een nieuw winningsplan komen in juli 2016;
- Er moet 80% minder bij Loppersum onttrokken worden;
- In 2014 en 2015 mag de totale gaswinning maximaal 42,5 miljard m³/jaar bedragen en in 2016 40,0 miljard m³/jaar;
- De komende jaren wordt gewerkt aan het verbeteren input en modellering aardbevingen en veiligheidsrisico's;
- Preventieve versterking gebouwen/infra en verbeteren van de schadeafwikkeling;
- Vergroten van de leefbaarheid en het economisch perspectief (EC Board)
- Er komt een permanente dialoogtafel met gemandateerde stakeholders.

Om de uitvoering van de bovenstaande punten te ondersteunen heeft het ministerie met de negen gemeenten uit het kerngebied en de provincie het akkoord gesloten: Vertrouwen op herstel en herstel van vertrouwen (zie verder hoofdstuk 3).

Regelmatig rapporteert de minister de voortgang van de gemaakte afspraken in de tweede kamer. Dit heeft hij gedaan op 6 mei, 8 juli en 15 december 2014. Deze voortgangsbrieven geven inzicht in de verdere uitwerking van de bovenstaande punten.

Door het ministerie worden de volgende onderzoeken aangestuurd:

- Bodemonderzoek bovenste 100 m, Deltares: verwacht resultaat april 2015
- Vervolgonderzoek infra en dijken, Deltares: ??

- Versterking infra, Gasunie en TenneT: ??
- Waardeontwikkelingonderzoek: Ortec/CBS: rapportage per kwartaal
- Implementatie Eurocode 8 in bouwbesluit: NPR (groene versie) januari 2015/ zwarte versie najaar 2015/bouwbesluit 2018;
- Veiligheidsanalyse en normering (risicobeleid).

Door het ministerie zijn de volgende middelen voor de betrokken regio toegezegd. Middelen worden via de NAM (zie hieronder) verder toegekend.

Onderdeel	Middelen	Opmerkingen
Schadeherstel en versterking	875 mln	Open einde (wettelijke verplichting)
Waardevermeerdering	125 mln	Via dialoogtafel
Leefbaarheid	60 mln	Via dialoogtafel
Economisch perspectief	65 mln	Via Economic Board
Ec. perspectief	35 mln	Afkomstig van provincie

2.2 Nederlandse aardolie maatschappij (NAM)

De NAM exploiteert de gaswinning uit het Groningenveld en is vergunninghouder van het winningsplan. Als vergunninghouder is zij aansprakelijk voor de schade die ontstaat als gevolg van de aardbevingen (art 6:177 Burgerlijk Wetboek).

Daarmee is de NAM direct verantwoordelijk voor schadeherstel en de benodigde versterkingsmaatregelen. Om te zorgen dat dit beter gaat verlopen in de toekomst heeft de NAM in 2013 de voorbereidingen getroffen voor de uitvoering van deze maatregelen in een meer op afstand geplaatste organisatie: het Centrum voor veilig wonen. Ook ontwikkelt de NAM diverse protocollen voor onder andere schadeherstel.

Daarnaast voert de NAM fundamenteel onderzoek uit om de effecten van de gaswinning (met name de aardbevingen) beter te kunnen begrijpen en een aangepast winningsplan in juni 2016 te kunnen indienen. Onderdeel van het fundamenteel onderzoek is een verdere uitbreiding van het meet en monitoringsprogramma. Dit betekent dat er circa 200 gebouwsensoren en 59 ondiepe boringen (tot 200 m) in 2014 zijn geplaatst. In 2015 wordt begonnen met het boren van een tweetal diepe boringen tot in de gasvoerende gesteentelaag op 3 km diepte. Meer informatie hierover kunt u vinden op www.namplatform.nl.

De NAM heeft de opdracht van EZ gekregen om een risicomethodiek te ontwikkelen die aansluit op haar te ontwikkelen risicobeleid.

Ook heeft de NAM diverse regelingen opgezet:

- Interimregeling nieuwbouw
- Waardedalingregeling
- Interimregeling waardevermeerdering (uitvoering via provincie en SNN)
- Commissie bijzondere situaties.

Middelen voor periode 2014-2018

Onderdeel	Middelen (miljoen euro)	Opmerkingen
Schadeherstel	250	
Versterken gebouwen	500	
Versterken infra	100	
Fundamenteel onderzoek	Onbekend	
Risicomethodiek	Onbekend	
Interimregeling nieuwbouw	10	
Waardedalingregeling	pm	
Interimregeling waardevermeerdering	125	
Cie Bijzondere situaties	15	
Regionaal investeringsprogramma	65* 35* 25	Naar Ec. Board Naar Dialoogtafel/leefbaarheid Blijft bij NAM

*tevens bijdrage van provincie. Namelijk 32,5 miljoen euro voor Economic Board en 25 miljoen euro voor leefbaarheid.

2.3 Vertrouwen op herstel, herstel op vertrouwen

In januari 2014 hebben de betrokken overheidspartijen (9 gemeenten, provincie en Rijk) het akkoord "Vertrouwen op herstel en herstel van vertrouwen" gesloten. Dit akkoord kent vier aandachtsvelden ofwel "sporen":

Spoor 1. Vergroting van de veiligheid en preventief versterken van huizen en gebouwen

Voor dit spoor is 750 mln. geraamd voor schadeherstel en preventief versterken van huizen en gebouwen en 100 mln. voor preventie van overige infrastructuur.

Spoor 2. Verbetering van de schadeafhandeling en waardevermeerdering

Op dit tweede spoor wordt een aanpak ontwikkeld voor onafhankelijke schadeafhandeling, herstel en preventie van cultureel erfgoed en maatregelen voor waardebehoud cq. waardevermeerdering van huizen. Hiervoor is, naast de aansprakelijkheid van de NAM voor alles schade als gevolg van gaswinning, voor de eerste vijf jaar 125 mln. beschikbaar gesteld. Per 15 april voorziet dit spoor ook in een “commissie bijzonder gevallen” die kan besluiten tot eventueel aanvullende maatregelen in specifieke individuele gevallen op voordracht van de betrokken burgemeester.

Spoor 3. Verbetering van de leefbaarheid

Dit spoor richt zich op herbestemming cultureel erfgoed, herstructurering woning en winkelvoorraad, impuls voor lokale energieopwekking en de ontwikkeling van snel internet. *Er wordt aangesloten bij het huidige Woon- en leefbaarheidsplan van de Deal gemeenten.* De NAM stelt 35 mln beschikbaar voor het programma maar heeft daarnaast een eigen programma waarin 25 mln. is gereserveerd.

Spoor 4. Verbetering van het economisch perspectief

Dit vierde spoor wordt in overleg met de zogenaamde Dialoogtafel verder uitgewerkt. Besluitvorming van de 2e kamer heeft geleid tot een verdubbeling van de looptijd van het economisch spoor tot 10 jaar waarbij op dit moment 162,5 mln. beschikbaar is gesteld.

Dialoogtafel

Naast de genoemde vier sporen die zijn gericht op verbetering van veiligheid, schadeafhandeling, leefbaarheid en economisch perspectief voorziet het akkoord ook in een proces van permanente dialoog. Voor de concretisering daarvan is besloten tot oprichting van de Dialoogtafel (www.dialoogtafelgroningen.nl). Hierin wordt onder voorzitterschap van de heer J. Wallage en J. Kamminga getracht consensus te bereiken over de gaswinning en de gevolgen daarvan voor de regio. Aan tafel zijn de overheden (EZ, prov, gem en waterschappen), NAM, Veiligheidsregio Groninger Bodembeweging, SMS, Landbouw, Industrie, MKB, Milieugroeperingen, Monumenten, Groninger dorpen en de corporaties vertegenwoordigt.

Namens de gemeenten en de waterschappen is de burgemeester van Loppersum afgevaardigd. De burgemeester van Delfzijl zit aan tafel namens de veiligheidsregio.

De Dialoogtafel is vanaf maart 2014 actief. Maandelijks wordt er vergaderd. De komende maanden moet blijken of de Tafel een succes wordt. Er is soms moeite binnen de Tafel om snel, effectief en doelgericht actie te

ondernemen. De burgemeesters van de 9 gemeentes plus de gemeente Groningen bespreken de onderwerpen van de agenda van de Tafel tijdens het burgemeestersoverleg voor. Ook vinden regelmatig informatie- of klankbordbijeenkomsten plaats voor betrokken partijen. De Tafel werkt met een lange termijn agenda. Op die agenda staan voor dit jaar nog als belangrijke onderwerpen de kaderstellende stukken/regelingen waarmee het Centrum voor Veilig Wonen vanaf januari aan het werk moet en de uitwerking van het onderwerp leefbaarheid (www.dialogotafelgroningen.nl)

Economic Board

De EB heeft de taak de economische stimuleringsgelden op een degelijke manier te (laten) besteden. Inzet is het creëren van nieuwe duurzame banen en behoud van de bestaande werkgelegenheid. De Board is in de afgelopen maanden bemenst en heeft de plannen ontwikkeld en breed besproken. Op korte termijn wil EB er voor zorgen dat het MKB voldoende kredietmogelijkheden krijgt om te kunnen investeren. Op middellange termijn richt EB zich op enkele kansrijke clusters: chemie, agrifood, toerisme, bouw en energie.

3 Wat doet de Gemeente

3.1 Winningsplan Groningenveld

De gemeente Ten Boer heeft haar zienswijze kenbaar gemaakt. Onder regie van de veiligheidsregio is een gezamenlijke zienswijze opgesteld. Specifiek voor Ten Boer is daaraan toegevoegd dat we, gelet op de grote onzekerheden in de onderzoeken, een afname van de productie naar 30 miljard kubieke meter gas bepleiten en aandacht vragen voor de dijken van het Eemskanaal. Negen januari wordt het definitieve besluit en de Nota van Antwoord verwacht. Indien nodig zullen we hier op reageren.

Zowel de ambtelijke organisatie als via de dialoogtafel wordt kennis over gaswinning en aardbevingen verder uitgebreid en worden de ontwikkelingen bijgehouden.

De burgemeester is betrokken bij het bestuurlijk vooroverleg van de gemeenten ten behoeve van de dialoogtafel en het afstemmingsoverleg tussen EZ en NAM. Daarnaast heeft een medewerker van de gemeente zitting in het ambtelijke vooroverleg. Via de publieke overheden is vertegenwoordiging (medewerker gemeente Groningen) afgevaardigd namens de dialoogtafel in de begeleidingscommissie van het meet en monitoringsplan.

3.2 Communicatie

De gemeente TB heeft (6 juli 2013) via de burgemeester een brief aan al haar bewoners gestuurd met het advies van de VR. Daarnaast is op 15 december 2014 een open brief van de burgemeester in de Noorderkrant geplaatst. De website van de gemeente (TenBoer/nieuws/aardschokken) biedt een overzicht van de actuele stand van zaken en verwijst door naar de diverse regelingen. We zullen de komende periode actiever gaan communiceren over de positie van Ten Boer en de mogelijkheden voor de burgers (diverse regelingen etc.).

3.3 Preparatie

Voorbereid zijn op een aardbeving is in eerste instantie een taak die bij de veiligheidsregio(VR) ligt. Echter ook hier geldt dat de komende jaren een goede afstemming nodig is om van elkaars expertise gebruikt te kunnen maken.

3.4 Aardbevingsbestendige bouw

De gemeente zal monitoren hoe de voortgang van het versterkingsprogramma loopt. Binnen de gemeente lopen nu twee pilots: Kerk Woltersum en een testwoning in Ten Boer.

De gemeente maakt zich hard om de benodigde vergunningen voor het versterkingsprogramma gestructureerd zullen worden afgehandeld en waarbij geen onnodige vertraging zal oplopen bij de vergunningenstroom. Hoe we dat willen gaan doen werken we de komende tijd uit. Daarnaast willen we dat de overlast voor bewoners zo gering als mogelijk is. De minister heeft in zijn brief van 15 december toegezegd hier een publieke regie op te willen gaan organiseren.

Daar waar zich situaties voordoen die snel moeten worden opgelost dragen we als overheid hieraan bij. Zo hebben we snel een onderzoek uitgevoerd in het bouwdoosier een groep van woningen in Ten Boer te inventariseren. Vervolgens heeft de NAM hier haar experts naar kunnen laten kijken. Ook meldingen van achterstallig onderhoud dat tot gevaarlijke situaties kan leiden zullen we snel opvolgen.

Voor de Bijzondere Situaties streven we ernaar om periodiek een terugkoppeling van de commissie te krijgen. Hierbij zullen we zeer zorgvuldig omgaan met de privacy van de betrokkenen.

Voor nieuwbouw geldt een interimadvies aardbevingsbestendig bouwen. We leveren bij iedere aanvraag een folder met het Rijksadvies. Tevens wijzen we de bouwers op de nieuwbouwregeling die in onze gemeente van kracht is. Toezicht en handhaving is op dit moment niet mogelijk dat kan pas als de regels in het bouwbesluit zijn opgenomen. Dat is op zijn vroegst in 2018.

We volgen de voortgang over de dijkversterking aan het Eemskanaal.
(Raadsbezoek noemen?)

3.5 Leefbaarheidsprogramma

5.1.2e vul jij hier iets in.

4 Samenvatting

De gemeente zet zich op verschillende vlakken in om de belangen van haar inwoners zo goed mogelijk te waarborgen. Veiligheid staat daarbij op de allereerste plaats

Vanuit onze bestuurlijke verantwoordelijkheid blijven we aandringen op meer duidelijkheid over de veiligheidsrisico's en bouwnormen.

We willen dat zo snel mogelijk eventuele veiligheidsrisico's van de gaswinning verder teruggedrongen worden door een adequate versterkingsprogramma waarbij niet alleen naar gebouwen maar ook nadrukkelijk onze dijken worden meegenomen.

Verder willen wij als gemeente onze bijdrage leveren voor het verdere herstel van vertrouwen van onze inwoners. Dit betekent dat we onze inhoudelijke en bestuurlijke bijdrage leveren bij de diverse onderdelen zoals bijvoorbeeld een goed schadeprotocol, het versterken van de leefbaarheid, versterking van het economisch perspectief etc... Dat doen we niet alleen maar met de ons omliggende gemeenten en de dialoogtafel.

We zullen via de website en indien nodig actiever, naar onze inwoners communiceren. Over de ontwikkelingen maar ook over de diverse regelingen waar zij gebruik van kunnen maken.

Bijlage 1 Stand van zaken

Schadeafhandeling

Tot eind november zijn er ruim 28.000 schades gemeld bij de NAM. De indruk bestaat dat de NAM kleinere en eenvoudige schades relatief snel en naar tevredenheid van de melders afhandelt. De aandacht gaat dan ook uit naar de meer complexe schades, waarvan de afhandeling traag verloopt. We worden steeds vaker benaderd door soms wanhopige burgers die zich vermorzeld (dreigen te gaan) voelen door de NAM. Hierbij speelt gebrek aan communicatie vanuit de NAM een belangrijke rol. Dit wakkert het gevoel van onzekerheid en onveiligheid bij een aantal gedupeerden aan. Een gesprek met de burgemeester op zich doet vaak al goed, mensen voelen zich in ieder geval gehoord. Onze ervaring is dat de NAM deze zaken vervolgens met meer voortvarendheid oppakt.

Bouwkundig versterken en NPR

NAM heeft een apart spoor voor het bouwkundig versterken van bestaande panden om deze aardbevingsbestendig(er) te maken. Op dit moment wordt gewerkt aan het opdoen van voldoende kennis om hier in de praktijk op grote schaal mee aan de slag te gaan. De komende tijd worden nadere onderzoeken uitgevoerd hiervoor, o.a. in een aantal 'testwoningen'. Daarnaast wordt de consultatieversie van de Nationale Praktijk Richtlijn in januari 2015 verwacht. Hierin zijn bouwkundige normen opgenomen die nodig zijn om te bepalen aan welke eisen nieuwe en bestaande woningen moet voldoen in het kader van aardbevingsbestendigheid. De effecten van de NPR op woningen en vastgoed in onze regio zijn nog onbekend maar kunnen groot zijn. In het voorjaar zal, na consultatie, de NPR worden gepubliceerd.

Regeling Waardevermeerdering

In het akkoord "Vertrouwen op Herstel, Herstel van Vertrouwen" zijn afspraken gemaakt over een waardeverhogend pakket voor woningeigenaren in het gaswinningsgebied. De Dialoogtafel heeft in oktober een voorlopige Waardevermeerderingsregeling vastgesteld en beleidsmatig ondergebracht bij de Provincie. De uitvoering wordt verzorgd door SNN, die vaker energiesubsidies heeft uitgekeerd. Iedereen met meer dan €1000 aardbevings schade kan een subsidie van €4000 ontvangen voor duurzame maatregelen zoals isolatie, zonnepanelen of een HR-ketel. De regeling is inmiddels in werking getreden. De eerste signalen maken duidelijk dat veel gebruik wordt gemaakt van deze regeling. Intussen wordt er ook al hard gewerkt aan de ontwikkeling van een definitieve regeling die begin 2015 van kracht zou moeten worden.

Regeling Waardedaling

Met de regeling waardedaling kunnen mensen die hun woning verkopen een compensatie krijgen voor het negatieve effect van aardbevingen op de

verkoopprijs. De Dialoogtafel vindt de bestaande regeling te beperkt en vindt dat die moet worden verbeterd op een manier zodat de regeling ook bijdraagt aan de verkoopbaarheid van een huis. De minister heeft op 15 december aangegeven dat hij onderzoekt of het mogelijk is om huiseigenaren vooraf een indicatie te geven van de compensatie.

Nieuwbouwregeling

De NAM heeft een pilot nieuwbouwregeling. Nieuwbouwprojecten kunnen worden aangemeld, waarna bouwkundig advies gegeven wordt over de manier waarop aardbevingsbestendiger gebouwd kan worden. Wanneer blijkt dat hiervoor extra kosten gemaakt moeten worden, komen deze voor vergoeding in aanmerking. Acht bouwplannen zijn in de eerste pilot van de Nieuwbouwregeling meegenomen, waarvan vier momenteel worden gerealiseerd.

Leefbaarheidsloket

Voor de uitwerking van de stimuleringsregelingen van het spoor Leefbaarheid zijn drie werkgroepen ingesteld. Op maandagmiddag 1 december is het Loket Leefbaarheid geopend. Bij dit digitale loket kunnen (groepen) bewoners plannen indienen die de leefbaarheid in hun dorp vergroten. De opening van het loket is een belangrijke eerste stap voor de invulling van het leefbaarheidsprogramma waaraan de Dialoogtafel werkt. Naast dit Loket wordt nu nog gewerkt aan de twee andere stimuleringsregelingen voor het spoor Leefbaarheid. Dit betreffen regelingen voor strategische herstructureringsopgaven en de zogenaamde Regionale Programma's (waaronder programma's voor erfgoed, asbestsanering en lokale energie). Het openstellen van deze stimuleringsregelingen wordt in het eerste kwartaal van 2015 verwacht.

Project Service Bureau - Centrum voor Veilig Wonen

In overeenstemming met de gemaakte afspraken doet NAM een stap terug in het schade- en versterkingstraject. Vanaf 1 januari 2015 gaat een consortium dat op afstand van de NAM staat de afwikkeling van schade uitvoeren. Dit consortium bestaat uit adviesbureau Arcadis, bouwers Van Wijnen en Oosterhof Holman, onderhoudsbedrijf SealteQ en schade-expert CED. Het nieuwe (prefab) hoofdkantoor komt in Appingedam te staan. Daarnaast komt er een onafhankelijke, door de minister van EZ benoemde en uit 3 personen bestaande, Raad van Toezicht.

Commissie Bijzondere Situaties

Burgemeesters kunnen schrijvende situaties voorleggen aan deze Commissie. Veel situaties die bij de Commissie terecht komen, hebben betrekking op de verkoop van de eigen woning in combinatie met bijzondere persoonlijke omstandigheden.

In een recente verslag heeft de Commissie aangegeven dat er in enkele situaties door bemiddeling van de casemanager een oplossing is bereikt. Andere, meer complexe situaties vragen een intensieve inzet van de casemanager en de specifiek terzake deskundigen. Aan de Dialoogtafel, maar ook breder wordt geconstateerd dat de commissie vastloopt in juridische criteria die men zichzelf heeft opgelegd, terwijl de commissie juist de vrije hand heeft om bij grote problemen met oplossingen in te grijpen. Naar aanleiding hiervan gaan de voorzitters in gesprek met de Commissie.